

Nowa siedziba Urzędu Gminy w Rejowcu.

Rok 1930. Wystrój siedziby Urzędu Gminy w dniu święta państwowego – 3 Maja. Moim zdaniem zasługuje na uwagę pierwotnie trafnie dobrana kolorystyka elewacji.

Zachodnia strona budynku. Fragment ulicy kolejowej przebiegającej wzdłuż parkanu cmentarnego z nasadzenia mi ozdobnych klonów.

W czasie dyskusji na temat zachowanych do naszych czasów zabytkowych budynków w Rejowcu zarzucono mi, że fałszuję historię i opowiadam nieprawdę na temat przypuszczanego roku budowy nowej siedziby Urzędu Gminy w Rejowcu. Moi adwersarze powoływali się na wiadomości zawarte w katalogu zabytków¹. Twierdzili, że budynek wzniesiono za czasów II Rzeczypospolitej a konkretnie w roku 1920. Przyznaję, że jest taka pozycja pod numerem 190 na podstawie, której taką wiadomość posiadli, ale jest to z goła nierzetelna publikacja, w której przynajmniej o Rejowcu roi się od błędnych danych. Poniżej prezentuję sporną kartkę z tego opracowania:

¹ W gminie Rejowiec wymieniono zabytkowe obiekty w następujących miejscowościach: Adamów, Aleksandria Niedziałowska, Aleksandria Krzywowska, Bańkowszczyzna, Bieniów, Czechów Kąt, Hruszów, Kobyle, Kolonia, Kostunin, Leonów, Marynin, Marysin, Niedziałowice, Niemirów, Rejowiec, Rejowiec Kolonia, Rybie, Stary Majdan, Wereszcze Duże, Wereszcze Małe, Wólka Rejowiecka, Zagrody, Zawadówka, Zyngierówka.

183. DOM NR 87, wł. Marian Semeniuk, drewn., 1920.

NIEMIRÓW

184. DOM NR 1, wł. Wanda Najda, drewn., przed 1939.

185. DOM NR 4, wł. Józef Oszust, drewn., 1918–1919.

186. DOM NR 5, wł. Stanisław Oszust, drewn., 1935.

187. DOM NR 9, wł. Anna Gąsiorowska, drewn., 1936.

REJOWIEC

188. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PAR. P.W. ŚW. JÓZAFATA, ul. Kościuszki:

- a. kościół, mur., 1906–1907, *proj. Stefan Szyller, bud. Jan Filipowicz*,
- b. ogrodzenie z bramą, mur., 1906,
- c. plebania, ul. Kościuszki nr 38, mur., 1906,
- d. organistówka, drewn., ok. 1930.

189. ZESPÓŁ CERKWI GR.-KAT. PAR. P.W. ŚW. MICHAŁA ARCHANIOŁA, ul. Dąbrowskiego:

- a. cerkiew, mur., k. XVIII, restaur. 1830,
- b. dzwonnica, mur., k. XVIII,
- c. ogrodzenie, mur., ok. 1910.

190. URZĄD GMINY, ul. Dąbrowskiego nr 1, mur., ok. 1920.

191. ARESZT, ob. OSP, ul. Dąbrowskiego, mur., ok. 1920.

192. ZESPÓŁ SZKOŁY, ul. Zwierzyńskiego:

- a. szkoła, ob. podstawowa i LO, mur., 1935,
- b. szkoła, ob. dom mieszkalny nr 10, wł. I. Zwierzyńska, mur., ok. 1900,
- c. budynek gospodarczy, uż. Wilczyński, mur., 1918,
- d. brama główna, mur., 1935.

193. ZESPÓŁ PAŁACOWO-FOLWARCZNY:

- a. pałac, wł. Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, mur., 2 ćw. XIX, rozbud. l. 90 XX,
- b. oficyna, ob. budynek administracyjno-mieszkalny, wł. Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, mur., XVIII, rozbud. i przebud. 1 poł. XIX,
- c. park krajobrazowy, wł. Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, pocz. XIX,
- d. stajnia, ob. lecznica, wł. UG Rejowiec, mur., ok. 1905,
- e. pozostałości stajni, ob. magazyn, wł. „Roltex”, mur., ok. 1905,
- f. pozostałości obory, ob. magazyn, wł. „Roltex”, mur., ok. 1905,
- g. wozownia, ob. budynek gospodarczy, wł. UG Rejowiec, mur., ok. 1905,

Czerwoną ramką zaznaczyłem obiekty poruszane w tym szkicu. Adwersarze powoływali się na podane daty budowy zaznaczone w tym opracowaniu.

Nieprzekonany nadal podtrzymuję swoje stwierdzenia. Na poparcie odmiennego poglądu przedstawiam, w pierwszym rzędzie dwie fotografie. Rzecz o tyle ciekawa, że były wykonane przez tego samego autora w dość krótkim obrębie czasowym, bo 4-ro letnim (1908 – 1911). I prawie z tego samego miejsca. Znane są jego liczne prace fotograficzne. Bardzo dokładnie dokumentowały ówczesny Rejowiec. Tak jak sam pisał w swoich wspomnieniach, że chce pozostawić po sobie: (...) „*Rejowiec namalowany światłem w fotografii zaklęty*”.

Ale do rzeczy, pozostawmy na moment jego dokonania i szersze działania amatora fotografii (będzie oddzielne opracowanie) a zatrzymajmy się na dwu fotografiach celowo wykonanych jak wcześniej wspomniałem, prawie z tego samego miejsca. Po mistrzowsku, bez słów opisał miejsce, które jest tematem niniejszego szkicu. Chodzi o czas i miejsce budowy nowej siedziby Urzędu Gminy w Rejowcu. Nowa budowla miała podkreślić wagę i znaczenie administracji terenowej w nowo tworzonej guberni chełmskiej. Spróbuję to po krótkce przeanalizować na fotografiach oznaczonych: **A** i **B**²

Fotografia – A

Czas wykonania fotografii rok 1908. Brukowana ulica Chełmska obecnie T. Kościuszki z głębokimi rynsztokami. Chodniki wyłożone brukiem. W głębi wiatrak i kościół rzymskokatolicki pw.św. Józafata (budowany w latach 1906 – 1907). Po lewej były kościół unicki³ i dzwonnica, którą wybudowali wierni prawosławia w roku 1900.

² Autorem fotografii A i B był Piotr Michał Szedel. Oprócz niego amatorską dokumentację fotograficzną miasteczka tworzył mój dziadek Stanisław. Być może przy sprzyjającym nastawieniu lokalnych władz do ich twórczości uda się wydać album zawierający całościowy zbiór fotografii o Rejowcu tych dwóch zasłużonych pasjonatów.

³ Ostateczną likwidacją wyznania greckokatolickiego na terenie zaboru rosyjskiego nastąpił w 1875 r. Dotychczasowa parafia greckokatolicka w Rejowcu (pow. chełmski, gub. lubelska) została przemianowana na prawosławną. Unitów na mocy prawa zmuszono do przejścia na prawosławie. Do parafii prawosławnej w Rejowcu należały następujące miejscowości: Kobyle, Rejowiec, Rybie, Stajne, Wereszcze Małe, Wólka. Wydany w 1905

Fotografia - B

Czas wykonania fotografii rok 1911. Brukowana ulica Chełmska obecnie T. Kościuszki z głębokimi rymsztokami. Chodniki wyłożone brukiem. W głębi wiatrak i kościół rzymskokatolicki pw.św. Jozafata. Po lewej były kościół unicki i dzwonnica. Po roku 1875 przekształcony na kościół prawosławny. Na tej fotografii po lewej stronie widać wyraźnie charakterystyczny dach konstrukcji naczółkoerj kryty nową ocynkowaną blachą. To nowo wybudowana siedziba Urzędu Gminy. Budynku aresztu gminnego jeszcze nie wybudowano.

Zwraca uwagę nowo wytyczona ulica przy Urzędzie Gminy. Zjazd z ul. Chełmskiej specjalnie oznaczony żerdziami i słupkami. Tak więc mamy początek „narodzin” ul. Kolejowej obecnie Dąbrowskiego. Zwracał

roku ukaz tolerancyjny zezwalał byłym unitom oraz ich potomkom na zmianę wyznania na rzymskokatolickie. Wielu z nich skorzystało z tej możliwości, nastąpił znaczny spadek liczby wiernych w parafiach prawosławnych.

też uwagę carski znak geodezyjno-drogowy, który jeszcze do lat 80-tych XX wieku istniał przy ogrodzeniu „Parku Miejskiego”. Usunięto go na polecenie lokalnej władzy. Szkoda, że to był nieszkodliwy zabytek z przeszłości.

Tak wyglądało skrzyżowanie ulic przy Urzędzie Gminy w październiku 1917 roku. (Obecnie Kościuszki i Dąbrowskiego). Ta fotografia przy okazji obala lansowaną przez dendrologów a zwłaszcza dendrochronologię teorię jakoby zabytkowa wierzbna rosnąca na miedzy rozgraniczającej właścicieli nieruchomości Kalinowskiego i Radlińskiego liczyła grubo ponad 100 lat. Na zdjęciu jej nie ma. Tymczasem w tym miejscu w 1917 roku rośnie dorodna brzoza o pniu przypominającym literę V.

Powiększony wycinek z fotografii A. Fragment – A1.

Rok 1908

Powiększony wycinek z fotografii B. Fragment – B1.

Rok 1911

Argument drugi na poparcie mojej tezy:

Nie bez problemów udało się po części przeprowadzić kwerendę materiałów związanych z Rejowcem z czasów gubernialnych w Archiwum Państwowym w Lublinie. W czasie poszukiwań natknąłem się na trzy sygnatury materiałów związanych pośrednio ze wznoszeniem nowej siedziby Urzędu Gminy. Były to głównie materiały związane z pozyskiwaniem i wydatkowaniem funduszy na prowadzenie prac. Z rozczytaniem materiałów były trudności gdyż sporządzono je w języku rosyjskim. Celowo nie podaję oznaczeń sygnatur akt by nie pozbawiać satysfakcji odkrywczej moim następcom przekraczającym progi archiwum. Czego materiały dotyczą? Pierwsze z nich informują, iż w 1908 roku sumę 283 rubli i 38 kopiejek przeznaczono na budowę budynków przy nowo wznoszonym urzędzie gminnym. Pieniądze pozyskano z **Kasy Pożyczkowo-Oszczędnościowej**. Natomiast pod rokiem 1910 – 1911 występuje zapis, iż z **Kasy Pożyczkowo – Oszczędnościowej** wycofano niebagatelną kwotę na owe czasy w ilości 3938 rubli i 83 kopiejki. Był to kapitał zakładowy ze wspomnianej kasy. Powodem takiego kroku były potrzeby związane ze wznoszeniem nowego budynku Urzędu Gminnego. I trzecia pozycja uszczuplająca kapitał miejscowej Kasy pod rokiem 1910 wymieniająca finansowanie prac remontowo - budowlanych związanych z aresztem gminnym (kozą) na sumę ponad 100 rubli.

Czy udało się mi w ten sposób przekonać prezentowanymi faktami dotychczas nieprzekonanych, trudno powiedzieć? W każdym bądź razie moim zdaniem minęło już 100-lecie istnienia „nowo - starej” siedziby Urzędu Gminy w Rejowcu. Jeżeli są inne fakty, proszę o stosownego emaila, wtedy podejmę dalszą dyskusję na argumenty faktograficzne.